

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den

Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. I. Non facile consulendæ censuræ, sed circumspectè, & non nisi in extrema neceßitate, cum sperantur probabiliter profuturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

ciuntur; à die publicationis.
De sententia excommu-
nicationis, suspensio-
nis, & interdicti.

RESPONSVM I.

Non facile consulenda censu-
ra, sed circumspicte; &
non nisi in extrema neces-
sitate, cum sperantur pro-
babiliter profutura.

1. Assessor recte con-
sulare debet ne de
imperitia teneatur.

Cum assessorum officium sit
recta consilia Iudicibus, qui-
bus assident, dare, l. 3. D. l. 3. C. de
off. assessor. alioquin de imperitia
teneantur: l. 2. D. quod quisque iur.
malè gloriatur assessor quidquid
seuerè actum est, se auctore à Pre-
lato T. esse decretum: peius que-
ritur omiſſa quaedam consilia, quasi
iuxta mortem acerba, aduersus
quosdam regulares, de compe-
tentia iurisdictionis cum illo liti-
gantes: pessimèque adeo illum in-
stigmat ut eos fulmine anathematis
feriat, dirisque omnibus deuotos,
publicis programmatibus pro-
mulget. rectius D. Benedictus in
Reg. c. 27. De Superiore, nouerit, in-
quit, infirmari se suscepisse curam a-
nimarum, non super sanas tyrannidem.
Sic inter cetera D. Pauli ad Ti-
motheum episcopalia monita &
illud refertur: oportet Episcopū
non esse percussorem; non litigio-
sum: ep. 1. c. 3. ep. 2. c. 4. arguere, ob-
secrare, increpare; sed in omni pa-
tientia, quae Gratianus dist. 45. 46.
90. per sanctorum sententias di-
ducit: & Concil. Trid. s. 13. c. 1. fere
contrahit: ut Episcopi pastores se non
percussores esse meminerint: atque ita
praesse suis subditis oportere, ut non in
eis dominantur, sed illos tanquam filios
& fratres diligant: elaborentq; ut hor-
tando, & monendo ab illicitis deter-
reant: ne ubi deliquerint debitis eos pae-
nā coercere cogantur. quos tamen, si

2. Pastores non per-
cussores ut
Praelati ef-
ſe debent.

quid per humanam fragilitatem pecca-
re contigerit, illa Apostoli ab eis est ser-
uanda praecipio, ut illos arguant, obse-
crent, increpent in omni bonitate, &
patientia. cum sepe plus erga corrigē-
dos agat beneuolentia, quàm austeritas,
plus exhortatio quàm comminatio; plus
charitas quàm potestas. quatenus, in-
quit Gregorius c. 4. dist. 45. per spi-
ritum charitatis & pacis omnis mate-
ria scandalorum, & praesumptio inui-
dorum, atque oppressio simplicium fra-
trum, de Ecclesijs Domini auferantur.
Hi, inquit Leo c. 6. dist. 45. qui que-
sua sunt querunt, non que Iesu Christi,
facile ab hac lege discernuntur, & dum
dominari magis, quàm subditis consule-
re querunt, placet honor, insunt super-
bia, & quod prouisum est ad concordiam
tendit ad noxam. quare ibidem c. 8.
ex Concilio Braecarenſi, seu quo-
dam sapiente, Leuiter, inquit, casti-
gatus reuerentiam exhibet castiganti,
asperitatis autem nimiae increpatio, nec
correctionem recipit, nec salutem: uera
iustitia compassionem habet, falsa de-
dignationem. Ibid. c. 15. talis loquela
non illuminat caecum, non sanat agrot-
um, non curat infirmum: sed magis
occidit, & in desperationem periclitan-
tem mittit. boni etenim rectores mag-
is per humilitatis & mansuetudinis
lenamentum student peccantes ab erro-
ris laqueo eruere; quàm per austerita-
tem in foueam perditionis nutantes pro-
pellere. His applicat Gregorius dist.
46. c. 1. illud Prophetæ; vos autem
cum austeritate imperabatis eis,
& cum potentia, cum austeritate
& potentia imperant, qui subditos
suos non tranquille ratiocinando corri-
gere; sed asperè inflectere dominando
festinant.

3. Adit char-
ritas, ablit
simplicium
fratrum
oppressio.

4. Ut per
castigatio
lenis.

5. Sine aucte-
ritate.

6. Sine indi-
gnatione
repetitum
exagen
per appel-
lationem.

De civili questione agitur; ma-
ioritate & obedientia; iurisdic-
tione, subiectione, atque exem-
ptione: eoque assessor instigare
praelatum debebat, ad amicam,
tranquillamque disceptationem:
iuxta c. cum persona de priuileg. in 6.
non ferro armare, & fulmine, at-
que ira perpetua aduersus appel-
lantes: quin suggerere monitum

Con.

Concilij Sardicenis conueniebat: Episcopus, inquit, qui aut iuste aut iniuste aliquem eiecit, patienter accipiat, ut negotium discernatur, ut vel probetur sententia eius a pluribus, vel emendetur: solus enim Deus impeccabilis est, & errare non potest: & Innocentij, graue, inquit, non oportet uideri cuiuscumque retrahari iudicium, quia ueritas exagitata sapius magis splendescit in luce, & pernicies reuocata in iudicium grauius & sine penitentia condemnatur. nam fructus diuinus est iustitiam sapius recenseri. e. graue. 35. q. 9.

Sobrie & circumspice.

Quamuis autem excommunicatio sit neruus ecclesiasticae disciplinae, sobrie tamen magnaue circumspectione exerendus est, cum experientia doceat, si temere incutiat, magis contemni quam formidari, & perniciem potius parere, quam salutem. Trid. s. 25. c. 3. & propterea circumspicere unde quaque oportet quem finem apparenter sit habitura, obedientiam, & medelam, aut contemptum, & uenenum. c. nemo episcoporum. 11. q. 3.

Ob crimen indubie mortale.

Adde excommunicationem non nisi ob crimen mortale posse infligi. d. c. nemo. c. nullus 11. q. 3. in hac autem causa classici esse auctores, qui id, ob quod excommunicandi fuerint, uolunt licere. ideoque probabilitas huiusmodi opinionis excusabit errantes a mortali. adeoque male Praelato consulitur, ut ad excommunicationem procedat, consilia lenia errantibus, seuera contumacibus debentur; qui scientes, prudentes insurgunt aduersus indubitatos superiores. expendendum etiam est calamum quassatum confringendum non esse; lignum fumigans non extinguendum; & illud Dauidis, uirga tua & baculus tuus ipse me consolata sunt. Baculus pastoralis non propter pastorem datur, sed propter oves. ut errantes in rectam uiam cogat, non ut dispergat, sed colligat, quod quamdiu

sperari potest, quod confectum est alligare, non uere & sacre bonus pastor debet. ideoque Origenes homil. 12. in Matthaeum de principatu Episcopi, in dilectione, inquit, subditorum est positus, non in timore. cor. 13. rali. & Leo epist. 89. c. 5. de excommunicatione ait, quod ad indignationem Sacerdotis arbitrium fieri non debeat; quod in magis reatus uisionem inuitus & dolens debet inferre animus uindicantis. iudicare digne nequeat, qui in subditorum causis summi uoluntas, uel gratiam sequuntur. c. iudicare. 11. q. 3. imo ligandi facultate se priuatis, qui hanc pro suis uoluntatibus, & non subditorum moribus exercent. c. ipse hanc. Quare Christus Luc. 22. Apud nos instruens, Reges gentium, inquit, dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici uicantur: uos autem non sic. Vbi Christus modum tradit, quo Praelati Ecclesiae iurisdictionem exercent. Ut, & si Reges dominantur in subditis, Praelati non dominantur in clericis: sed meminerint, ut sint serui feruorum Dei: forma facti gregis ex animo: ut non mox omnia errata vindicent, ut Reges & Magistratus gladium portant; sed arma sua in salutem dirigant, oves erraticas in humeros suos tollant; ut, quos dedit eis Pater, non perdant ex eis quemquam. In quam rem insignis locus est Chrysostomi lib. 2. de Sacerd. equidem, inquit, complures recensere possent quos constat in extrema mala adactos, non ob aliud, nisi quod digna ab eis peccata. & quae peccata perpetratis par est, exigetur. Neque enim temere ad delictorum modum oportet & multum ipsam adhibere, sed tanquam correctiois quibusdam explorandus est delinquentium animus: ne qua fiat, ut dum conuerti uis, quod interruptum est, scissuram deteriorem facias: ac dum cum qui lapsus est, erigere, atque emendare uideatur, casus ipse maior per se reuolatur. Et Humanus enim animus postquam uerticundia fines semel transire coactus, in indolentiam dilabitur; tam autem

neque blandis verbis parcat, neque minus seditur, neque beneficii mouetur. Agnoui & Ouidius;

Cu' ando fieri quaedam maior auidemus

Vulnera, qua melius non tetigisse fuit.

Censet idem;

Temporibus medicina valet: data tempore profunt.

Et data non apto tempore vana nocent.

Hæc tempora discernere boni iudicis, boni assessoris est. discretio mater virtutum est. D. Benedictus in Regula, c. 64. superiorem monet vt in correptione prudenter agat. eam prudentiam in quatuor constituit Hastenius di. quis. mon. l. 8. t. 2. d. 5. quos, quamobrem, quando, & quomodo corripiat. eaque explicat. & quo prudentius & circumspicius procedatur in re summi momēti, vt est excommunicatio, quod exigit Concilium Trid. d. c. 3. iam olim à Concilio Carthaginensi q. constitutum fuerat, vt Episcopus consilium suorum sacerdotum adhiberet: alioquin irrita esset sententia. c. si Episcopus. l. 5. q. 7. et si verò consuetudo valeat, vt Episcopus non in omnibus adhibeat Capituli sui consensum; c. 2. de consuet. in c. tamen in tanto negotio matura circumspiciōne opus est; & ibi salus, vbi consilium.

De clerici percussore, compositor, incensuram incidisse declarato, denunciato.

RESPONSVM I.

1. An contumax aut negligens probare exceptionem, posse declarari in

1. **A**lt sententia excommunicationis incurſæ declaratoria; reum seclufum à probatione. Et quidem excommunicatio ab homine plerumque ob contumaciā delinquentis fertur. c. cum non ab homine. & ibi gloss. x. de ind. c. repre-

hensibilis. x. de appell. eoq̄ue triuā monitiones prequiruntur. c. constitutionem. de sent. excommuni. in 6. sed canonis excommunicatio ex secuta cōtumacia mutationem nullam accipit, sed oritur ex ipso facto. v. g. iniectionis manuum violentarum: quæ si vera non fit; secuta contumacia veram non facit: non ergo Iudex poterit procedere ad declarationem talis veritatis; nisi sibi constiterit de veritate; non de contumaciā. potest quidem ob contumaciā excommunicare; saluo hodie decreto c. c. 3. f. 25. Trid. non potest declarare incidisse in d. canone, qui non re ipsa inciderit. longè distat, quæ ex canone incurritur; & quæ ob contumaciā infligitur excommunicatio: reseruata illa est Pape; ab hac ipse Iudex potest absoluerē.

Oportuit ergo antè Iudicem cūda rimari. c. iudicantem. 30. q. 5. & rei gesta etiam ex officio inquire veritatem. Clem. sape de verb. signif. verb. non sic tamen vers. interrogabit etiam. c. oblatæ. §. superior. in verb. neutro prosequente, vt periculum evitetur. x. de appell. & specialiter in materia excommunicationis Iudicem ex officio debere defectum supplere deciditur in c. exceptionem. x. de except. Vid. l. si non defendantur. d. de pen. in v. & qui cognoscit, debet de innocentia eorum querere.

Cū ergo exceptum fuerit, id quod factum est, non ad iniuriam inferendam actum esse; sed vim depellendam, aut præueniendam eius, qui consuevit & cultris, & gladio, & bombardis in alios insillire; ad eumque magis procul à corpore rei, ne & in illum insilliret, remouendum; (quæ prouida est defensio, & sub canonem si quis suadente. l. 7. q. 4. non cadit) seu alias, non suadente diabolo, sed alio motu; si volebat Iudex ad declarationem canonis procedere, ac denuntiationem; debebat

D d etiam

canonem signis suadente?

2. In factum iudex inquiret. iam ex officio debet quando ex facto incurſam censuram vult declarare.

3. Eoq̄ue & in exceptionem, non suadente diabolo percussorem factā esse.